

Suburbanizacja jako proces powiększania się strefy podmiejskiej na przykładzie gminy Siedlce

Streszczenie: Zjawisko rozrastania się miast widoczne jest niemal na każdym terenie podmiejskim. Suburbanizacja jest procesem, który niesie za sobą istotne zmiany ludnościowe oraz przekształcenia w otaczającej nas przestrzeni. Artykuł ukazuje tematykę związaną z procesem urbanizowania się gminy Siedlce. Celem pracy jest przeanalizowanie danych dotyczących zmiany ludności, salda migracji oraz przedstawienia konsekwencji procesu suburbanizacji w aspekcie gospodarowania przestrzenią. W pracy posłużono się danymi statystycznymi Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2013-2017.

Suburbanizacja – wprowadzenie

Zmiana ustroju politycznego w Polsce po 1989 r., w tym odejście od gospodarki centralnie sterowanej, sprawiło nasilenie się procesów rozwojowych obszarów podmiejskich. Suburbanizacja jest zjawiskiem urbanizowania się terenów wiejskich wokół większej jednostki osadniczej, jaką jest miasto. Społeczność miejska, dążąca do realizacji swoich potrzeb związanych z mieszkalnictwem, postanawia zamieszkać na obszarach okołomiejskich. W efekcie, peryferia nie są już kojarzone ze strefą zamieszkiwania ludności uboższej, a wręcz przeciwnie, łączone ze społecznością zamożną [Mantey 2013].

Obszary, określane często jako strefa zewnętrzna, odznaczają się zróżnicowanym zagospodarowaniem terenu. Jest to swego rodzaju przestrzeń pomiędzy terenami wiejskimi a miastem. Nasilające się budownictwo mieszkaniowe, a także rozwijająca się funkcja usługowo-gospodarcza zmienia dotychczasowe tereny wiejskie w nowoczesne, o miejskim charakterze, osiedla domów jednorodzinnych [Zimnicka i Czernik 2007].

Dlaczego ludność miejska decyduje się zamieszkać na terenach podmiejskich?

Decyzja o zamieszkaniu na terenach podmiejskich wynika z kilku przyczyn: z przeprowadzenia ekonomicznych obliczeń, z dotychczasowych problemów mieszkaniowych oraz z chęci ucieczki od betonowanej przestrzeni miejskiej do miejsca, w którym ludzie mogą odnaleźć spokój. Czynnikiem sprzyjającymi

wyprowadzkom na przedmieścia są: wysoki stopień zagęszczenia ludności i zabudowy w centrach, możliwość zakupu tańszej i większej działki budowlanej, chęć posiadania własnego domu, który zapewni więcej przestrzeni do życia. Często zmiana miejsca zamieszkania jest podyktowana wkroczeniem w kolejną fazę życia. Chęć posiadania potomstwa powoduje, że młodzi ludzie decydują się na przeprowadzkę poza miasto [Kajdanek 2012].

Oddziaływanie urbanizującej się strefy podmiejskiej na zagospodarowanie przestrzenne

Suburbanizacja w sferze gospodarowania przestrzenią jest oceniana jako zjawisko negatywne. Dzieje się tak, ponieważ proces ten przyczynia się do rozpraszania struktury miejskiej na otwarte obszary wiejskie. Chaos, jaki panuje w zabudowie mieszkaniowej, powoduje zakłócenie ładu przestrzennego. Takie działania w przyszłości mogą rzutować na obniżenie wartości przyrodniczych i estetycznych krajobrazu bezpośrednio w strefie zamieszkania. Na obszarach wiejskich proces suburbanizacji w kategorii zagospodarowania przestrzeni cechuje się:

- rozproszoną zabudową, charakteryzującą się brakiem zwartego budownictwa mieszkaniowego,
- brakiem ciągłej linii zabudowy (obszary zabudowane występują naprzemiennie z terenami użytkowymi rolniczo),
- powtarzalnością występujących elementów (wznoszone domy często są identyczne bądź mają podobny styl architektoniczny) [Heffner 2016].

Tabela 1. Najczęstsze skutki urbanizowania się terenów wiejskich

Ujęcie środowiskowe	Ujęcie społeczne	Ujęcie ekonomiczno-przestrzenne
- tereny leśne, rolne oraz czynne ekologicznie ulegają zmniejszeniu; - wzrasta poziom zanieczyszczenia środowiska spalinami; - w sposób pośredni bądź bezpośredni następuje degradacja obszarów cennych przyrodniczo; - zwiększa się wielkość powierzchni wykorzystywanej przez ludzi	- następuje segregacja ludności według kryterium socjalnego (ludność najuboższa zamieszkuje centra miast, z kolei najbogatsza – przedmieścia); - pojawiają się problemy będące następstwem braku optymalnej infrastruktury społecznej oraz technicznej	- estetyka krajobrazu oraz ład przestrzenny nie zostają zachowane; - na nowo zurbanizowanych terenach brakuje przestrzeni publicznych; - obszary centralne miast tracą znaczenie; - wzrasta koszt utrzymania oraz budowy infrastruktury; - czas dojazdu do pracy ulega wydłużeniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie K. Heffner, 2016: *Proces suburbanizacji a polityka miejska w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź: s. 87-88.

Zmiany demograficzne w gminie Siedlce

Gmina Siedlce wchodzi w skład powiatu siedleckiego. Ostatnie lata charakteryzują się systematycznym wzrostem liczby ludności na jej terenie. W ciągu ostatnich pięciu lat odnotowano zwiększenie się społeczności w gminie o 822 osoby. Oznacza to, że wzrost liczby ludności w 2017 r. w porównaniu do 2013 r. wyniósł 4,79%. Powyższe dane statystyczne ukazują powolny napływ mieszkańców do strefy podmiejskiej Siedlec. W opisywanej gminie można zaobserwować dodatnie saldo migracji, które jest zasadniczą przyczyną stale rosnącej liczby ludności na terenie gminy Siedlce. Wpływa to pozytywnie na rozwój demograficzny badanego obszaru. Rok 2016 cechował się w badanym okresie najwyższą wartością salda migracji. Natomiast w 2017 roku z niewiadomych przyczyn tendencja wzrostowa odwróciła się.

Tabela 2. Zmiany liczby ludności oraz migracje na terenie gminy Siedlce w latach 2013-2017

Lata		2013	2014	2015	2016	2017
Społeczność w gminie		17150	17315	17506	17628	17972
Napływ ludności	z miast	271	226	234	245	214
	ze wsi	91	82	73	89	89
	ogółem	362	308	307	334	303
Odpływ ludności	do miast	198	164	158	148	170
	na wieś	72	51	39	52	51
	ogółem	270	215	197	200	221
Saldo migracji		92	93	110	134	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Podsumowanie

Po przeanalizowaniu danych statystycznych można wywnioskować, że w ostatnich latach wśród siedlczan wzrasta zainteresowanie strefą podmiejską. Wpływa to pozytywnie na rozwój demograficzny omawianej gminy, ale jednocześnie przyczynia się do zachwiania ładu przestrzennego. Rozrzucana zabudowa na przedmieściach powoduje zmniejszanie wydajności infrastruktury technicznej i socjalnej. Rozpatrując powyższe dane GUS-u można stwierdzić, że przebieg suburbanizacji na obszarze gminy Siedlce nabiera tempa. Gmina ta będzie obowiązana sprostać nowym wyzwaniom, związanym z przekształcaniem obszarów użytkowanych rolniczo w kierunku osiedli o charakterze miejskim.

Literatura

- Heffner K., 2016: *Proces suburbanizacji a polityka miejska w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź: 87-88.
- Kajdanek K., 2012: *Suburbanizacja po polsku*. Nomos, Kraków.
- Mantey D., 2013: *Pułapka suburbanizacji, czyli o planach migracyjnych młodych piaseczan*. Przegląd Geograficzny, 85(2): 271-289.
- Zimnicka A., Czernik, J., 2007: *Kształtowanie przestrzeni wsi podmiejskiej na przykładzie obszaru oddziaływania miasta Szczecin*. Hogben, Szczecin.
- Strategia rozwoju gminy Siedlce na lata 2016-2026*. <https://www.gminasiedlce.pl/uploads/.../strategia-rozwoju-gminy-siedlce-na-lata-2016-2026> [data dostępu: 22.05.2019 r.].

Suburbanization as a process of enlarging the suburb zone on the example of the Siedlce commune

Summary: The phenomenon of Urban sprawl is visible on almost every suburban area. Suburbanization's a process that brings about significant population changes and transformations in the surrounding space. The article presents topics related to the process of urbanization in the Siedlce Commune. The aim of the work is to analyse data on population changes and balance of migration as well as to present the consequences of the suburbanization process in terms of space management. The statistical data of the Central Statistical Office from 2013-2017 were used in the work.

Keywords: suburbanization, suburban zone, population